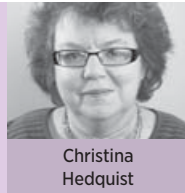

Christina Busck

KULTUR

Christina Hedquist

Kulturredaktörer: Christina Busck, 0650-355 49 • Christina Hedquist, 0270-740 15 • E-post: kultur@ht.se • Fax: 0650-355 60

Marga Pettersson gestaltar livstidsdömda Annika Östberg i Kalifornien, USA. Kultursidans recensent såg föreställningen i Bollnäs och förundrades över hur teater i sin enklaste form kan beskriva det mest komplicerade livsöde. Den 25 mars spelas föreställningen i Hudiksvall. FOTO: ANDERS JANSSON

Starkt och svart

Böcker, reportage och dokumentärer har gett oss bilder av livstidsfängens Annika Östbergs öde. Men det är en teaterföreställning som låter oss komma riktigt nära.

BOLLNÄS

■ Vi känner alla till Annika Östberg. Kvinnan som suttit snart trettio år i ett fängelse i Kalifornien för mord som hon aldrig begått. Hon som gång på gång får avslag på begäran om ett tidsbestämt straff.

Teaterverkstan i Bollnäs. Ett mörkt rum med tre pinnstolar och ett gallerförsatt fönster som enkel projektion i fonden. Några brev och papper på en av stolarna. Det är allt. Allt förutom skådespelaren Marga Pettersson, som med sin egen monolog och sammanbitna närvaro under en dryg timme gestaltar Annika Östberg. Fänge W 18968 Deasy.

Gestaltar är ändå ett alldeles för svagt ord. Marga Pettersson, som började brevväxla med Annika Östberg för snart femton år sedan, levandegör Annika på ett så övertygande sätt att rollen blir osynlig. Jag undrar fortfarande, så här dagen efter, hur det går till.

Svaret finns antagligen i att Marga Pettersson har närmat sig både livsödet och människan Annika Östberg totalt utan de romantiska föreställningar som film och litteratur

TEATER

- **Annika Östberg, fänge W 189 68 Deasy** av Marga Pettersson baserad på en brevväxling med Annika Östberg
- **Scen:** Bollnäs Teaterverkstad
- **Arrangemang:** Bollnäs Riksteaterförening och Bollnäs kommun
- **Medverkande:** Marga Pettersson
- **Regi och bearbetning:** Björn Melander
- **Den 25 mars** ges föreställningen i Hudiksvall

tenderar att klistra på outsiders i alla former. Hur många skildringar av fångelser finns det inte som i själva verket bara syftar till att vi som är fria ska känna lättnad över att det inte är vi som sitter där?

Monologen Annika Östberg, fänge W 18968 Deasy har sin grund i brevväxlingen mellan de båda kvinnorna. Det spinnas en icke-kronologisk livstråd från Annika Östbergs barndom i Stockholmsförorten Hässelby. Nyckelbarnet som tillsam-

mans med sin bästa kompis olovligt poppar popcorn, bränner sönder kastrullen och kastar ut den genom fönstret. USA och prostitutionen, drogerna, barnafödandet och den påtända karusell som slutar med att hennes pojkvän skjuter en polis.

Den amerikanska lagstiftningen gör den som närvarar på brottsplatsen utan att göra aktivt motstånd lika skyldig som den som håller i vapnet.

Resten är saklig, klaustrofobisk historia. Återblickar. Sommarblekta Skansenminnen. Mormor och morfar. Sonen som omkom i en trafikolycka femton år gammal när Annika redan satt i sin cell. Första torsken som trettonåring. Plitar. Förtryck. Längtan efter ett liv...

Marga Pettersson är tyst. Låter bilderna smälta in. Knäpper på en liten fickbandspelare mellan varven, som ur sin raspiiga högtalare plockar fram ljud och musik från det som inte är den slutna, inlåsta världen.

Och ut ur alltihop reser sig de stora frågorna om existens och moral. Men också den askgrå, bagatellartade vardagen, där hoppet alltid förflyttas fyra år framåt och ligger i händerna på guvernören och actionhjälten Arnold Schwarzenegger. En man som menar att Annika Östberg ännu inte rehabiliterats tillräckligt.

Rehabiliterats från brottet att ha gjort ingenting.

ANDERS JANSSON

5

TIPS I HELGEN

1. Träansikten i Ljusdal

■ På söndag inviger Mia Ebersson Skjefstad utställningen på Ljusdalsbyggnads museum med ansiktsmasker gjorda av konstnären Björn Skjefstad.

2. Unga videokonstnärer

■ IDKA, Institutet för digitala konstarter, i Gävle gästar Galleri 316 Kubik i Hudiksvall med tre unga videokonstnärer från Gävleborg. Öppnar lördag.

3. Kulturhus får egen dag

■ På lördagen blir det öppet hus för alla åldrar på Kulturhusets Dag i Söderhamn. Före detta Folket hus är nu kulturhus där Musikskolan, Klaverens hus med flera bjuder på musik av olika slag.

4. Återblick i Lenninge

■ Sista helgen att se Stefan Daagarssons retrospektiva utställning på Daagarsson-gården i Lenninge, Bollnäs.

5. Standards på Ferdinand

■ Söndag kväll anordnar Söderhamns jazzklubb en konsert med Joel Svensson Quartet with Hector Binger. På Kulturhuset i Söderhamn.

Världen i en fjärilsvinge

BÖCKER

Orbitor. Höger vinge
Mircea Cartarescu
Översättning:
Inger Johansson
Albert Bonniers förlag

Mircea Cartarescu. FOTO: JUREK HOLZER / SVD / SCANPIX

■ I och med publiceringen av Höger vinge har den rumänske författaren Mircea Cartarescu slutfört sin trilogi Orbitor, ett mäktigt och mycket märkligt romanprojekt, vars alla delar nu finns på svenska i lysande översättning av Inger Johansson.

Att kombinera Kafkas mörker med Prousts färgrikedom framstår för mig som det idealistiska sättet att skriva, säger Mircea Cartarescu själv, och det är ungefär där man hamnar om man ska ge sig på en simpel någon möter någon-definition av hans hiskligt ornamenterade prosa.

Höger vinge är längre än de föregående delarna

av romansviten, och den innehåller – med Cartarescumått mätt – färre poetiska bildberusningsorgier, och mer politik. Men det finns fortfarande gott om surrealistiska partier.

Trilogins titlar – Väns-ter vinge, Kroppen, Höger vinge – syftar på fjärilens symmetri. Fjärilen förknippas med återuppståndelse, men också med kaos, och människor har ständigt fascinerats och inspirerats av dess metamorfoser; så också Cartarescu. En slutna

till en fjäril först när dess boksidesvingar faller ut.

När de tre delarna kommer ut i en fjortonhundrasidig utgåva, kommer det tydliggöras att Cartarescus bokfjäril är gravt asymmetrisk, att dess högervinge är abnorm i förhållande till den vänstra; Höger vinge är hundrafyrtio sidor längre än Väns-ter vinge. På grund av detta flyger den i en cirkel som blir allt snävare – precis som boken kretsar kring sig själv och sin egen tillkomstshistoria, kring sin skapare Mircea och hans

bok kan liknas vid en puppa, som förvandlas

skapelse (dels det förflytna: hur han skapades; dels det han skapar: boken), kring hans hemstad Bukarest, kring landet han lever i – som i sin tur lever i boken; för hos Cartarescu är boken en värld i sig.

En latinsk palindrom förekommer i texten: in girum imus nocte et consumimur igni. En ungefärlig översättning lyder: Vi rör oss in i cirkeln om natten och uppslukas av elden. Fjärilen är i själva verket en nattfjäril, som Ikaroslikt tar sikte mot ljuset, för att slutligen tillintetgöras av det. Orbitor, bokens huvud-

titel, betyder Bländande.

Låter det rörligt? Då kanske det inte är något för dig. Orbitor borgar inte för slöläsning, men den som på allvar ger sig i kast med verket kommer att belönas med en läsoplevelse värd namnet.

Boken är som sagt Världen, och bokens slut är således Undergången. Men det är en värld som kan återuppstå likt en fjäril, om en läsare med sin inlevelseförmåga ger den luft under vingarna.

JOHN-PETTER SONERUD

Presspris till bloggen

STOCKHOLM. Olle Stenholms minnespris för 2008 har tilldelats hela bloggofären för att "ha tvingat fram den debatt om FRA-lagen som traditionella medier misslyckades med att driva".

När juryn inte hittade någon enskild person valde man i stället att inrätta ett stipendium på 15 000 kronor till "en debattör som vill utveckla sin blogg till ett forum för pressetik och debatt". TT SPEKTRA